Kocsi Lajos

A SZABADSÁG TÖKÉLETES TÖRVÉNYE

„Aki azonban gondosan beletekint a szabadság tökéletes törvényébe, és megmarad abban, s annak nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója, az boldog lesz tette által."

Jak 1,25[1]

„Mindazon emberek fő feladata, kiket a felsőbbrendű természet az igazság szeretetére ösztönöz – úgy tűnik –, abban áll, hogy miként maguk az ősök fáradozásai nyomán gyarapodtak, azonképpen ők is törekedjenek arra, hogy hasonló gazdagságot hagyhassanak az utánuk következőkre."

Dante Alighieri[2]

A magyar lelkialkat és a magyarság mint népközösség szellemi struktúrája és karakterológiája összetett képlet. Történelemformáló jellemvonásai közül három alapvető fontosságút emelünk most ki, melyek jelenleg is a magyar néplélek szerves részét képezik és hozzátartoznak a magyarság önátéléséhez a Kárpát-medencében: a teremtő akaratot, a szabadságvágyat és a honszeretetet. Történeti, nemzetkarakterológiai szerepüket úgy érthetjük meg igazán, ha etikai vonatkozásaikon túlmenően elsősorban szellemi eredetükre, rendeltetésükre koncentrálunk. Ez esetben mutatkozik meg jelentős befolyásuk történelmünk sorsfordító eseményeiben, különösen a kereszténység felvételét követő időkben. Őseink spirituális céljai és közösségi fáradozásai azt a nekünk szóló üzenetet hordozzák, hogy ha e hármasság szellemi fókuszpontjai előttünk is világosan felragyognak és jellemünk részeiként felismerve gyakoroljuk azokat, úgy tetteinkben isteni kegyelmek közvetítőiként működhetnek – égi minták szerint alakítva sorsunkat, világunkat. A magyar nemzet példaértékű történelmi személyiségei ebben mindig is kiválóak voltak. Jó értelemben véve „szokássá" tették a gyakorlásukat, s így, még ha kevesek számára is, de állandó lehetőséget – sőt, állandó mértéket és követelményt – teremtettek a nemzetközösség arra alkalmas tagjainak, hogy szintén életvalósággá tegyék azokat. Ezért lehetséges továbbá, hogy a történelmi eseményekből visszakövet-

[1] A hivatkozott rész tágabb kontextusában: *„Szeretett testvéreim, ti is tudjátok! Legyen minden ember gyors a hallásra, és késedelmes a szólásra, s késedelmes a haragra! Mert haragjában nem azt teszi az ember, ami Isten előtt igazságos. Azért vessetek el minden tisztátalanságot és a különféle gonoszságokat, és fogadjátok szelídséggel a belétek oltott igét, amely meg tudja menteni lelketeket. Cselekedjetek az ige szerint, s ne csak hallgassátok, önmagatokat ámítva. Mert ha valaki hallgatja az igét és nem cselekszi, hasonlít ahhoz az emberhez, aki a saját arcát a tükörben szemléli; ha megnézte magát és elment, rögtön elfelejti, hogy milyen volt. Aki azonban gondosan beletekint a szabadság tökéletes törvényébe, és megmarad abban, s annak nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója, az boldog lesz tette által."* (*Jak* 1,19–25)

[2] *Az egyeduralom* I. 1–12. Ford. Sallay Géza. In *Dante Alighieri összes művei*. Budapest, 1965, Magyar Helikon, 403. o.

keztessünk e lelki-szellemi minőségek működésére, hiszen *„bizonyos, hogy a jellem nem csupán természeti vagy szellemi adottság, hanem egyúttal megvalósultság, képződmény is. Hogy milyen egy népközösség jelleme, az nemcsak abból olvasható le, hogy milyen a diszpozíciója, hanem ennek egyúttal látható jelei vannak mindabban, amit véghezvitt és alkotott."*[3] A teremtő akarat, a szabadságvágy és a honszeretet spirituális értelme ugyanakkor feltárhatja számunkra történelmünk igazi fordulópontjait, nemzeti sorskérdéseink valós törésvonalait is egy-egy esemény kapcsán. Ily módon az őseink által célirányosan gyakorolt erények egyrészt *„tevékeny megvalósításra"* hívnak, másrészt segítséget nyújthatnak abban, hogy eligazodhassunk és jó ítéletet hozzunk történelmi és aktuális sorskérdésekben.

✣

A szóban forgó hármasságra spirituális minőségként tekintve felfedezhetjük isteni mintájukat: a teremtő akarat, a szabadság és a szeretet egyaránt Istenben nyilvánul meg a legtökéletesebb és legteljesebb módon. Isten, aki maga a szeretet, tökéletes szabadságban teremti meg a világot és az embert. Ahogy Szent Tamás mondja, Őbenne megvan az akarat mintája, amelynek aktusa, hogy szereti azt, ami már az övé és gyönyörködik abban, amivel *„lényegénél fogva azonos"*.[4] Ugyanazon örökkévaló szeretet és szabad teremtőerő hozza létre tehát az ember benső világának rendjét, közösségi életének égi mintáját és a természeti rendet. Ő, aki a saját képére és hasonlatosságára teremti az embert, adja meg neki azt a szabadságot, szeretetet és boldogságot, ami csakis Őhozzá tartozik és Őbelőle fakadhat.[5]

E lelki-szellemi minőségeket, amelyek mindig is meghatározó erővel befolyásolták történelmünket, a szabadság fogalma rendezi megbonthatatlan egységbe. Az emberiség egyetemes szellemtörténetét tanulmányozva különösen szembeötlő: nemhogy saját nemzetünk, de az emberiség egész történeti drámája a szabadság spirituális rendeltetése körül bontakozik ki, s a szabadság valódi értelme ebben a drámában tárul fel előttünk fokról-fokra. Hiszen éppen az istenképiség az, amelytől az ember szabad döntésével, bukása által eltávolodott és amelyet elfedett és megrongált, de a gondviselés révén megmaradt a szabadságából fakadó lehetősége, hogy ezt az állapotot helyrehozza az isteni kegyelem segítségével.[6] Jelen életünk viszontagságai, függőségei, bűnös cselekedetei végső soron egyetlen

[3] Prohászka Lajos: *A vándor és a bujdosó*. Budapest, 1941, Danubia, 8. o.

[4] Vö. Aquinói Szent Tamás: *A teológia foglalata. Első rész*. I. 19. 1. Ford. Tudós-Takács János. Budapest, 2002, Gede Testvérek Bt. /Keresztény és konzervatív gondolkodók 2/, 159. o. (A továbbiakban: *Summa theologiæ*.)

[5] *„(…) minden cselekvő lény, amennyiben* actus*ban van és tökéletes, önmagához hasonló lényt hoz létre. Tehát az akarat lényegéhez az is hozzátartozik, hogy minden lény a lehetőségek szerint másoknak átadja azt a jót, ami az övé. Ez mindenekelőtt az isteni akarat sajátja, amelytől (bizonyos hasonlóság szerint) minden tökéletesség származik. Ha tehát a természeti dolgok, amennyiben tökéletesek, a saját javukat másokkal közlik, az isteni akaratnak sokkal inkább sajátja, hogy javát a lehetőségekhez mérten bizonyos hasonlóság szerint másokkal közölje. Így tehát önmaga létét és mások létét is akarja, ám önmagát úgy, mint célt, másokat pedig úgy, mint erre a célra irányulókat, amennyiben az isteni jósághoz az illik, hogy mások is részesedjenek belőle."* *Summa theologiæ* I. 19. 2. 159. o.

[6] *„A kezdetben bennünk felragyogott isteni karakter nem valamiféle alak, nem szín, nem sajátság volt, hanem, amikben az isteni szépség szemlélhető, azok ékesítették, és az ember az ősmintában levő kegyelmet a szenvedélymentesség, a boldogság, a romolhatatlanság által utánozta."* Nüsszai Szent Gergely: Az elhunytakról. In *Nüsszai Szent Gergely művei*. Ford. Vanyó László. Budapest, 2002, Szent István Társulat /Ókeresztény írók 18/, 78–79. o.

„eredendő" szabad vállalás következményei, és úgyszintén szabad és akaratlagos döntésekből kibontakozó elköteleződés eredményeképpen számolhatók fel. A mélyébe vetve magunkat elcsodálkozhatunk, hogy e szabadság milyen eltéphetetlen és titokzatos szállal kapcsol bennünket isteni Teremtőnkhöz. S ha valaki kétségbe vonná az emberi döntés e hatalmas és sorsformáló jelentőségét, az fontolja meg Szent Tamással, hogy a szabad emberi személy halhatatlan és kapcsolatban áll a világgal, képes arra, hogy reflektáljon rá és alakítsa azt. Teremtményi léte önmagában meghatározó alapját képezi jogainak és kötelességeinek, egyéni és közösségi életének, a tradicionális keretek között értelmezett társadalmi igazságosságnak. Az igazságosság a közösség életében valósul meg, de csak az egyes ember, a személy lehet igaz és szabad. „*Az ember* személy, *azaz önmagában teljes, magáért és magára irányuló, tökéletességre törekvő szellemi lény. (…) Az embernek azért vannak elvitathatatlan jogai, mert isteni, tehát minden emberi okoskodást felülmúló elhatározásból teremtett személy. Az embernek végső soron azért jár feltétel nélkül valami, mert* creatura. *És mint* creatur*ának feltétlen kötelessége, hogy megadja a másiknak, ami annak jár.*"[7]

Történelmünk is megmutatja, hogy lelkialkatunk e hármassága csak akkor képes pozitív módon kibontakozni, ha mindenekelőtt az égre szegezzük tekintetünket: ha az Istenben létező ősokokhoz igazítjuk életünket, amelyek révén a Teremtő a világot létrehozta és fenntartja, s amelyek a kereszténység kinyilatkoztatott és áthagyományozott igazságaiban megváltoztathatatlan és múlhatatlan igazodási pontokat jelentenek a magyar nemzet életében. Nem más ez, mint az isteni bölcsességhez való ragaszkodás, és el-

Jankovits Gyula: Szent Gellért püspök (1904, Budapest) – a 20. század eleji képeslapon Gárdos Aladár szobra is látható, mely a megtért magyar vitézt ábrázolja (forrás: pestbuda.hu)

ismerése, tettekben való megvallása annak, hogy Ő maga minden lény mintája és az ember által létrehozható dolgok szépségének és tökéletességének oka. Transzcendens igazodási pontok nélkül a teremteni vágyó akarat könnyen önös érdekérvényesítésbe, a szabadságvágy a számunkra üdvös földi kereteinek szétfeszítésébe és lerombolásába, a honszeretet pedig éppen a nemzet

[7] Josef Pieper: *A négy sarkalatos erény*. Ford. Körber Ágnes. Budapest, 1996, Vigilia /XX. századi keresztény gondolkodók/, 53–54. o.

valódi érdekeivel és életével szembemenő merev társadalmi kötöttségek kialakításába csaphat át.

A vázolt összefüggésekből kiindulva felvethető egy történeti korszakokon is átívelő „szabadságharc" eszméje a magyarság sorsában. E harc valójában a nemzetközösség tagjainak benső küzdelmén alapul, és aszerint jut pozitív vagy negatív irányban érvényre az egyéni és közösségi élet különböző szféráiban, továbbá a nemzet más nemzetekkel vívott küzdelmeiben, hogy *1)* képesek vagyunk-e lelki szemeinket (avagy intellektusunkat) a végső igazságokra szegezni, *2)* képesek vagyunk-e a végső igazságokat benső világunkban és közösségünkben érvényesíteni, tettekre váltani, és ez által egyetértésben *3)* képesek vagyunk-e erős nemzeti egységet létrehozni és felmutatni. E három feltételnek kell teljesülnie, hogy *1)* fenntartsuk a nemzet megmaradásához elengedhetetlen spirituális talapzatot; *2)* hogy hathatósan megőrizzük és védelmezzük az összes számunkra elérhető „nyomot", amit Isten teremtett részünkre a világban útmutatásként; *3)* hogy támogassuk azt a benső szabadságot, amely saját létünk kiteljesítését jelenti az isteni akarattal egybehangzó módon.

✣

E „szabadságharc" alapvető mozgatórugója az a tény, hogy Isten a kezdetektől megadta az ember számára a döntés lehetőségét igaz és hamis, jó és rossz között. *„Miután az ember istenképiségre teremtődött és boldognak, megtisztelve az önrendelkezés képességével (mivel az önhatalmúság és függetlenség az isteni boldogság sajátja), méltóságának elvételét jelentené, ha [Isten] valamilyen kényszer által erőszakosan bírná rá valamire."*[8] A küzdelemben való részvétel tehát önkéntességen alapul. Ahogy önkéntesen juthatunk vissza az eredeti boldogságba, úgy szabad elhatározásból fogant cselekvés szükséges ahhoz is, hogy a saját magunk, közösségünk és az utánunk jövő generációk számára megőrizzük, fenntartsuk mindazon emberi és természeti jótéteményeket, amelyekre támaszkodva az isteni kegyelem segítségével elérhetjük a Teremtő által eredendően nekünk ajándékozott boldogságot.

Társadalmi konfliktusaink, széthúzásaink valójában éppen e szabad döntési lehetőségből adódnak. Mert az igazság melletti szabad elköteleződésre egységesen csak olyan nemzet lehet képes, melynek tagjai megvívják benső harcukat a lélekben jogtalanul uralomra törő erőkkel szemben. Igazán szabad döntést akkor hozhatunk, ha megítélésünk mentes mindennemű benső kényszertől, ösztönös érzülettől, szenvedélytől:[9] vagyis, ha igazi autonómián, önuralmon, szellemi vezetésen alapul, s így az ideák, értékek, minőségek eredeti, Isten által alkotott rendjéhez igazított. Miután az igazságosság *„a léleknek ama rendje, amely nem engedi, hogy Istenen kívül másnak a szolgái legyünk"* – amint Szent Ágoston fogalmaz –, ennélfogva itt találkozik és egységesül a szabadsággal. E rendet – mely végső soron a kozmikus rend alapját is képezi – felismerve, valamint egyéni és közösségi életünkre leképezve alkothatunk valódi nemzetközösséget, társadalmat, államot, amely a teremtett rend valamennyi elemével, értékhierarchiájával összhangban létezik. A személyi szuverenitás és méltóság alapja, hogy a szellemi igazságokhoz igazodva képesek vagyunk-e a gondviselő kegyelem segítségével indulati, ér-

[8] Nüsszai Szent Gergely: i. m. 79. o.

[9] Vö. *Summa theologiæ* I. 10. 10. 170. o. *„(…) azzal kapcsolatban van szabad akaratunk, amit nem szükségképpen, illetve nem természeti ösztönzésre akarunk."*

zelmi működésünkön túlemelkedni, azoktól szabaddá válni, s ily módon önmagunkban és körülöttünk az Ő változhatatlan törvényeit érvényre juttatni. Ez ugyanakkor istenképiségünk helyreállításának kulcsa: nem pusztán nemzeti, hanem emberi mivoltunkból fakadóan közös ügyünk.[10] Ebből megérthető, hogy történelmünkben, nemzeti sorsunkban nemcsak azok vívtak/vívnak szabadságharcot, akik fegyvert fogtak vagy fognak valamely elnyomó hatalommal szemben, hanem és főképp azok, akik megvívják benső harcukat: saját lelkükben legyőzik az értelmes és erényekben gazdag élet felett kontrollra törő ösztönös elemeket, és vállalják a „szép, igaz és jó" harmóniateremtő aszkézisét mindenekelőtt abban, hogy Isten ismeretében és szeretetében való tökéletességre törekednek.

Ez a küzdelem teremtette és teremti meg azt az embertípust, aki *a mai napig* a magyar nemzet megmaradásának kikezdhetetlen talapzata. Ez teremti a hősöket a harctéren és a mindennapi élet viszontagságaiban. E küzdelemben való helytállás hívja létre a közösségi élet derűjét és békéjét a családtól a nagyobb társadalmi közösségekig. A nemzet normális körülmények között mindenekelőtt olyan társadalmi keretek kialakítására törekszik, amelyek segítségével az emberek, ugyan más-más eszközökkel és módon, de végső soron egyetlen célra irányulhatnak: a béke és a boldogság elérésére.[11] *„Virágzás ott van, ahol az ember mindenkor rendelkezésére álló szellemi erőinek birtokában tudatosan virágzást teremt, amikor pedig ezektől az erőktől elfordul, menthetetlenül elpusztul."*[12] Ebből kiindulóan a nemzet egy olyan körülhatárolható alapzat, amelynek hagyományos szempontból elsőleges rendeltetetése, hogy magában helyet adjon a társadalom organikus felépítését meghatározó ideák kibontakozásának, illetve hogy eme transzcendens valóságokból levezetett törvényeivel és az egyetemesség felé mutató életrendjével védelmezze az ideák érvényesítéséhez szükséges társadalmi feltételeket. A nemzeten belül a teremtés eredeti rendjéhez tartozó, minőségelvű szellemi struktúrának kell megnyilvánulnia ahhoz, hogy a nemzet fogalma a közösség biológiai, fizikai dimenziójánál többet jelentsen.[13] Ilyen értelemben a nemzetet a „természeti" és örökölt meghatározottságokon túl éppen az teszi nemzetté, hogy az istenképiségre jellemző tökéletességre irányuló törekvés a lehető legszélesebb vonatkozásokban, a karakterére jellemző módon érvényesül benne, illetve tagjaiban.

> „A szabadság csak akkor igazi szabadság, ha mentesség a gonosztól és a jónak akadályaitól, vagyis ha szabadság a jóra. A szabadság a jó és rossz között csak annyiban szolgál javunkra, amennyiben vele annál nagyobb elhatározással és értelemmel fordulhatunk a jó felé. Ezt a szabadságot az égben elve-

[10] *„(…) mivel az ember értelmes természete szerint lett Isten képmására teremtve, abból a szempontból van leginkább Isten képmására alkotva, amiben az értelmes természet leginkább képes Istent mintázni."* Uo. I. 93. 4. 679. o.

[11] *„Aki velem együtt szemlélődik az emberi életről és az emberek közös természetéről, az be fogja látni, hogy amint senki sincs, aki ne az örömöt akarná, úgy senki sincs, aki ne akarná a békét. Hiszen akik háborút akarnak, azok sem mást akarnak igazából, mint győzni: a hadakozással a diadalmas békéhez vágyódnak eljutni."* Szent Ágoston: *Isten városáról.* XIX. könyv, 12. fejezet. Ford. Dér Katalin. Budapest, 2009, Kairosz Kiadó, 229. o.

[12] Hamvas Béla: *Az öt géniusz*. In uő: *A magyar Hüperion II*. H. é. n., Medio Kiadó /Hamvas Béla művei 16/, 173. o.

[13] Mindezzel részletesebben is foglalkoztunk „»A fény, mely eget éltet és vezérel…« Vázlatok társadalmi sorskérdéseink tradicionális megközelítéséről" című írásunkban. *A Tradíció ösvényei. Előadások és tanulmányok a világvallások szellemi hagyományai kapcsán (Budapest) 2. sz. (2012) 116–179. o.*

szítjük, mert ott csak a jót akarhatjuk. (…) egyek vagyunk Istennel a malasztban. Az ő szabadsága a mi szabadságunk, az ő uralma a mi uralmunk, az ő ügye a mi ügyünk. S ha neki szolgálunk, nem a szolga szeretetével tesszük, hanem a gyermeknek atyja iránt érzett legszabadabb és legnemesebb szeretetével. Az isten fiainak ezen magasztos mennyei szabadságát a kereszténység kilátásba helyezi minden embernek, aki a neki fölajánlott isteni fiúságot elfogadja és hasznára fordítja. (…)

Mert Isten nélkül nincsen jó, nélküle nincs igazi szabadság. Ha Isten nélkül akarunk szabadok lenni, ez annyit jelent, mintha nélküle akarnánk létezni. (…) Isten nélkül a szabadság nem mentesség a rossztól és képesség a jóra, hanem inkább mentesség a jótól és tehetetlenség a jóra, következőleg a gonosznak és a bűnnek rabszolgasága. Aki a szabadságot abban keresi, hogy a malaszt és igazság édes igáját magáról lerázza, az magára veszi a bűnnek és büntetésének kemény igáját és a bűnnek rabszolgája lesz. Elveszíti az isteni fiúság fenséges méltóságát és annyira lealacsonyítja magát, hogy addig, amíg újra Istenhez vissza nem tér és magát neki alá nem veti, még a megtérésnek, a lelki fölemelkedésnek erejét is nélkülözi."[14]

„Pozitíve a szabadság nem azt jelenti, hogy azt csinálok, amit akarok, hanem hogy: *azt csinálok, amit a termékeny közösség megkövetel* – amit kell; azonban tökéletes közösségben ez a »kell« (univerzalisztikus elgondolás szerint) az Egész és az Én szemszögéből nézve ugyanaz.

(…) a szabadság csak a valóban őseredeti (primer), a viszonosság termékenysége, a

Ohmann Béla: Szent Imre herceg (1930, Szeged)

szellemi közösség ténylegessége mentén válhat valóságossá! A szabadság fogalmának egyébként is csak akkor van értelme, ha a kölcsönös szellemiség (és másfajta nem létezik) – nem pedig a saját magáértvalóság – zavartalansága biztosítja a teremtőerő legnagyobb fokát. Például a nevelésben nem külső szabadságról, hanem a kívánt szellemiség kiműveléséről van szó. Itt nem a »szabadság« és a »kényszer« formájáról, hanem csakis arról lehet szó, hogy a kényszer *milyen célból* és *milyen eredménnyel* kerül alkalmazásra. Minden esetben ahhoz a kérdéshez jutunk: mit tegyek, hogy az értékes közösségi lét maximuma valósuljon meg?"[15]

✣

Mindenki tudja, hogy az igazi szabadság megtapasztalása nem tűr meg kényszert. Önmagunkat sem kényszeríthetjük a szabadság megélésére, s kiváltképpen így van ez felebarátainkkal. Kényszerrel nem lehet az emberben szabadságérzetet kelteni. Talán összefügg ez Szent Ambrus kijelentésével: *„A Szentlélek úgy osztja szét ajándékait az egyes emberek között, ahogy akarja, vagy szabad akarati döntése szerint és nem a szükségszerűségnek engedelmeskedve."*[16] A szabadság is végső soron kegyelmi adomány. Ahogy említettük, lényegileg hozzátartozik teremtményi létünkhöz. Ugyanakkor – amint a fentebbi Scheeben- és Spann-idézetekben is olvastuk – a szabadság jellemzője, hogy földi életünk jelen állapotában csak bizonyos keretek között nyilvánul meg.[17] A szabadság itt nem minden elem felszabadításával és elengedésével valósul meg. Ez az egyetemes rend ellentétét eredményezné és menthetetlenül káoszba torkollana, különösképpen, ha az ember benső világát, vagy társadalmi körülményeit tekintjük. Az effajta elengedés végeredményben semmi mást nem jelent, mint az élőlények, dolgok, elemek, minőségek magára hagyását, Istentől kapott személyi autonómiánk feladását, a dolgokkal való szeretetteljes törődés megtagadását, lelki és testi javaink eltékozlását.

[14] [Az előző oldalhoz] Matthias Joseph Scheeben: Miben áll a legnagyobb fölvilágosodottság, az igazi szabadság és a legfőbb haladás? Ford. Budapesti Papnövendékek Magyar Egyházirodalmi Iskolája. *Ars Naturæ* 9–12. sz. (2014–2015) 58. o.

[15] Othmar Spann: A társadalmi igazságosságról az univerzalizmus fényében. Ford. Berkó Dániel. *Ars Naturæ* 1–2. sz. (2010) 156. o.

[16] Idézi Aquinói Szent Tamás. In *Summa theologiæ* I. 10. 10. 170. o.

[17] A szabadság és a földi keretek viszonyának megértéséhez felidézhetjük II. János Pál pápa morális enciklikáját is, a *Veritatis splendor* első fejezetét, ahol a pápa a törvény és a szabadság kapcsolatáról elmélkedve az úgynevezett *„részesedett theonómiát"* állítja szembe azok értelmezésével, akik az erkölcsi autonómiát hamisan fogják fel, tagadják a teremtett dolgok Istentől való függőségét és elvetik Isten parancsait. Mint írja, velük szemben *„Egyesek joggal* theonómiáról *vagy részesedett* theonómiáról *beszélnek, mert az ember szabad engedelmessége Isten törvénye iránt az emberi értelem és akarat részesedését jelenti az isteni bölcsességben és gondviselésben. Amikor Isten megtiltotta az embernek, hogy* »egyék a jó és a rossz tudásának fájáról« *ezzel azt állította, hogy az ember eredetileg nincs ennek az »ismeretnek« birtokában, hanem csak részesedik benne a természetes értelem és az isteni kinyilatkoztatás fényével, melyek kinyilvánítják számára az örök bölcsesség elvárásait és felszólításait. A törvény tehát az isteni bölcsesség egyik kifejeződése: ha aláveti magát neki, a szabadság, a teremtés igazságának veti alá magát. Ezért föl kell ismernünk az emberi személy szabadságában Isten képmását és Isten közelségét, aki* »mindenben benne van« *(vö. Ef 4,6); ugyanakkor meg kell vallanunk a mindenség Istenének fönségét és imádnunk kell a dolgokat végtelenül felülmúló, transzcendens Isten törvényének szentségét. Isten mindig nagyobb.* Boldog ember, aki az Úr törvényében leli örömét *(vö. Zsolt 1,12)."* Uő: *Veritatis splendor. II. János Pál pápa enciklikája a Katolikus Egyház minden püspökének az Egyház erkölcstanának néhány alapvető kérdéséről.* I. 35–41. Online forrás: https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=82. Utoljára megtekintve: 2024. március 12.

A szabadság jelenléte tehát üdvös korlátok megteremtésével fonódik össze.

Az üdvös keretek létfeladatunk és az ebből következő kötelességeink által biztosított lehetőségekben rajzolódnak ki a leginkább személyre szabott alakban. Megtalálni helyünket a világban[18] és elvégezni, amit ránk bíztak, önmagában egy isteni eredetű küldetés véghezvitelét jelenti, és a szabadság megélésének mással összse nem hasonlítható átélésével ajándékoz meg. Az ember létfeladatának elvégzése mindennél inkább beteljesíti és rendezi a szabadságvágyat, mert ezáltal az ember az isteni igazságosságnak megfelelő és teremtményi létéhez tartozó jogait juttatja érvényre. E létfeladat tökéletesen beágyazódik a végső célba, amelyért Isten a teremtményeit létrehívta. Ezért, ha ennek elvégzésére irányul az ember akarata, az táplálja majd a haza iránti szeretetét is, a hazáét, amely a tökéletességre törekvő élet fizikai lehetőségeit, közösségi és természeti feltételeit nyújtja.

Történelmünket az emberinél hatalmasabb erők formálják, de az emberek közreműködésével, akik szabad döntésekből következő sorsteremtő tettek sorozatában juttatják azokat érvényre. E tettek összefüggő láncolatában mutatkozik meg a teremtő akarat, a szabadságvágy, a hazaszeretet életformáló jelentősége. A társadalmat nem az etnikai hovatartozás mint pszicho-fizikai természeti tény tartja össze, hanem szellemi princípiumok, amelyek a lélek számára magasabb igazodási pontként szolgálnak. A valódi küzdelem abban áll, képesek vagyunk-e felismerni és alkalmazni ezeket. A teremtő princípiumok ismerete egyszersmind léthelyzetünk felismerésével jár együtt, annak belátásával, hogy *„mivel" és „milyen módon"* tudjuk legjobb képességeink szerint az emberi világban is megnyilvánítani és teljessé tenni a kozmoszban megmutatkozó és ránk is érvényes rendet.[19] Az igazi szabadság elérése valójában elválaszthatatlan saját természetünk, ha úgy tetszik, küldetésünk megvalósításától, azaz a világban való szerepünk ismeretétől és beteljesítésétől, illetve képességeink, lehetőségeink kibontakoztatásától valamely időben és térben meghatározott helyzetben.

Mindez végső soron eszköz ahhoz, hogy akaratunk fokozatosan az isteni akarathoz térjen, ami minden dolog egyetemes oka, és amihez végül minden visszatér, az is, ami látszat szerint elfordul attól.[20] Ily módon az isteni akarattal való egységünk mértéke szabadságunk fokát mutatja. Szabadságunk mértéke pedig hazaszeretetünk lángját táplálja. A mi szabadságharcunk célja, hogy a vázoltak jegyében földi hazánkat, amennyire csak lehetséges, a *„minden erényt felélesztő"* és minden bajt gyógyító kegyelem[21] segítségével az égi haza hasonlatosságára alakítsuk. Ez az a küzdelem, amiben Szent Imre herceg jelenik meg vezérünkként, aki így imádkozott: *„Uram, Istenem! Világmindenség gondviselője és az emberi gyengeség segítője, aki a fejedelmek lelkét összetöröd, aki rettenetesnek mutatkozol a Föld uralkodói előtt, teljesítsd bennem akaratodat, és a káros szenvedélyeket, amik a lélek ellen küzdenek, irgalmasságod harmatával oltsd ki".*[22]

---

[18] Ezen természetesen nem a „világhoz való alkalmazkodást" értjük, hanem az isteni törvényekkel összhangban megvalósuló személyre szabott életvitelt és cselekvést, amely a maga szintjén elismeri és közvetíti transzcendens eredőit, így legvégső soron nem evilági célokra irányul.

[19] Lásd még a 13. jegyzetben említett írást.

[20] *Summa theologiæ* I. 19. 6. 165. o.

[21] Szent Imre herceg legendája. In *Árpád-kori legendák és intelmek. Szentek a magyar középkorból I.* Csóka J. Gáspár fordítása. Budapest, 2004, Osiris Kiadó, 57–58. o.

[22] Uo. 58. o.